

Procedury i wyzwania mobilności studenckiej

**STUDENCKIE
PRAWA**

**JASNA
SPRAWA!**

Procedury i wyzwania mobilności studenckiej

Autorzy:

Marcin Kłos

Urszula Lis

Alina Palamarchuk

Skład i oprawa graficzna:

Alicja Prus

Warszawa 2023

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki otrzymanych w 2023 r.
w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”

Spis treści

Wprowadzenie	<i>Urszula Lis</i>	5
 ROZDZIAŁ 1:		
Teoretyczne podstawy mobilności studenckiej	<i>Alina Palamarchuk</i>	7
Definicja mobilności studenckiej		7
Historia mobilności studenckiej		9
Początki, pojawienie się mobilności studenckiej: Średniowieczne uniwersytety i pierwsze formy wymiany akademickiej		9
Rozwój Mobilności Studenckiej w XX wieku: Ewolucja Międzynarodowych Programów Edukacyjnych		10
System Boloński i jego wpływ na mobilność studencką		11
Współczesne zmiany oraz ich wpływ na rozwój mobilności studenckiej		11
 ROZDZIAŁ 2:		
Procedury i etapy mobilności studenckiej		13
Rekrutacja i wybór uczestników	<i>Marcin Kłos</i>	13
Planowanie i przygotowanie mobilności		14
Realizacja mobilności		16
 ROZDZIAŁ 3:		
Wyzwania mobilności studenckiej		17
Wyzwania Językowe	<i>Urszula Lis</i>	17
Konfrontacja z Nową Kulturą		19
System Edukacji		19
Finanse i ich brak		20
Bezpieczeństwo i Zdrowie		21

ROZDZIAŁ 4:

Korzyści i efekty mobilności studenckiej	<i>Alina Palamarchuk</i>	23
Akademyckie i zawodowe korzyści		23
Rozwój osobisty uczestników		25
Wpływ na uczelnie i społeczność		26

ROZDZIAŁ 5:

Dynamiczny Świat Wymian Akademickich w Polsce	<i>Urszula Lis</i>	28
Erasmus		28
Historia Programu Erasmus		28
Cele Programu Erasmus		29
Podstawowe informacje		29
Finansowanie		30
Przed wymianą		30
Po powrocie		31
CEEPUS		31
Zarys programu		31
Cele programu		32
Oferta		32
Kto może wziąć udział i jak		32
Wspólny cel		33

ROZDZIAŁ 6:

Perspektywy	<i>Marcin Kłos</i>	34
Potencjalne kierunki rozwoju mobilności studenckiej		34
Podkreślenie znaczenia mobilności studenckiej		35
Bibliografia		37

Wprowadzenie

Urszula Lis

Mobilność studencka stanowi istotny element współczesnego systemu edukacyjnego, pełniąc kluczową rolę w kształtowaniu umiejętności, rozszerzaniu horyzontów oraz budowaniu międzynarodowych relacji. Polska, jako uczestnik globalnej społeczności akademickiej, nieustannie stawia sobie za cel rozwijanie i wspieranie mobilności studentów.

Celami mobilności studenckiej są nie tylko zdobywanie wiedzy na najwyższym poziomie akademickim, ale również rozwijanie umiejętności międzykulturowego porozumiewania się, poszerzanie horyzontów kulturowych oraz promowanie globalnego spojrzenia na problemy naukowe i społeczne. Poprzez uczestnictwo w programach wymiany studenckiej, studenci mają okazję doświadczyć różnorodności kulturowej, co sprzyja nie tylko ich osobistemu rozwojowi, lecz także tworzeniu społeczeństwa bardziej otwartego na współpracę i zrozumienie międzynarodowych perspektyw.

Ważnym celem mobilności studenckiej jest również rozwijanie umiejętności językowych, co staje się coraz istotniejsze w globalnym środowisku akademickim i zawodowym. Mobilność studencka umożliwia nie tylko naukę w języku obcym, ale także poruszanie się w środowisku, w którym dana mowa jest używana na co dzień. To z kolei wpływa na poprawę kompetencji językowych studentów, co jest kluczowe dla ich sukcesu w dzisiejszym świecie pracy.

Oprócz tego mobilność studencka promuje wymianę wiedzy i innowacji między różnymi instytucjami edukacyjnymi. Studenci, przenosząc się między uczelniami, przynoszą ze sobą unikalne perspektywy i doświadczenia, co wzbogaca środowisko akademickie zarówno na poziomie lokalnym, jak i globalnym. Te cele ukierunkowane na rozwój osobisty, kulturowy i intelektualny sprawiają, że mobilność studencka jest kluczowym elementem współczesnego podejścia do edukacji.

Znaczenie mobilności studenckiej nie ogranicza się jedynie do indywidualnych korzyści studentów, ale obejmuje także aspekty społeczne, kulturowe i gospodarcze. Mobilność studencka stanowi istotny element budowania społeczeństwa otwartego na różnorodność i gotowego do globalnej współpracy. Poprzez bezpośrednie doświadczenie innych kultur, studenci uczą się szacunku dla różnic, co przyczynia się do budowania bardziej tolerancyjnej i zintegrowanej społeczności.

W kontekście kulturowym mobilność studencka wpływa na wymianę tradycji, wartości i perspektyw, przyczyniając się do tworzenia globalnego dialogu. Studenci, przechodząc przez różne systemy edukacyjne, nie tylko zdobywają wiedzę, ale również przyczyniają się do tworzenia mostów między narodami. To z kolei przyczynia się do budowania atmosfery współpracy i zrozumienia na poziomie międzynarodowym.

W aspekcie gospodarczym mobilność studencka przyczynia się do kształtowania wysoko wykwalifikowanych kadr, które są gotowe do pracy w globalnym otoczeniu biznesowym. Studenci, którzy zdobywają doświadczenie edukacyjne za granicą, często przynoszą ze sobą nowe perspektywy, umiejętności i innowacje, co może wpływać pozytywnie na rozwój gospodarczy kraju. Ponadto, partnerstwa międzynarodowe zawarte w ramach mobilności studenckiej sprzyjają wymianie know-how i współpracy naukowej.

W niniejszym artykule skoncentrujemy się na procedurach i wyzwaniach związanych z mobilnością studencką w Polsce, szczegółowo analizując cele i znaczenie tego procesu dla jednostki oraz dla rozwoju całego społeczeństwa. Prześledzimy, jakie korzyści przynosi mobilność studencka, jednocześnie rozważając trudności, z jakimi studenci mogą się spotkać podczas podejmowania decyzji o studiach za granicą. Odkryjemy także, w jaki sposób instytucje edukacyjne i państwo podejmują wysiłki w celu ułatwienia mobilności studenckiej.

Teoretyczne podstawy mobilności studenckiej

Alina Palamarchuk

Definicja mobilności studenckiej

Mobilność studencka jest zjawiskiem kompleksowym i wielowymiarowym, które obejmuje praktyczne doświadczenia edukacyjne poza granicami kraju rodzimego osoby studiującej. Zjawisko mobilności definiuje się ją jako uczestnictwo w programach edukacyjnych, wymianach lub praktykach, które odbywają się za granicą, na innych uczelniach lub w międzynarodowych instytucjach badawczych. Rodzaje mobilności studenckiej są różnorodne i obejmują wymiany semestralne, staże, krótkoterminowe programy edukacyjne, a także udział w projektach badawczych i konferencjach międzynarodowych. Te doświadczenia mają na celu nie tylko zdobycie wiedzy akademickiej, ale również rozwój umiejętności międzykulturowych, językowych i społecznych. W kontekście globalizacji i rosnącej międzynarodowej współpracy, mobilność studencka staje się coraz bardziej istotnym elementem wykształcenia wyższego, oferując studentom unikalną możliwość rozwoju osobistego i zawodowego.

Mobilność studencka jest zjawiskiem o bogatej i złożonej naturze, co jednocześnie stanowi kluczowy element w kształtowaniu globalnych obywateli i specjalistów przyszłości. Aby jeszcze bardziej przekonać się o istotności tego zjawiska w kontekście globalnym oraz europejskim należy zwrócić uwagę, że mobilność studencka jest jednym z kluczowych kierunków działania Unii Europejskiej w obszarze edukacji i szkolnictwa wyższego. Jednoznacznym potwierdzeniem tego są artykuły 149 oraz 150 Traktatu Ustawiającego Wspólnotę Europejską, wskazujące na znaczącą rolę współpracy międzynarodowej w kontekście zapełnienia i rozwoju mobilności studenckiej. Komisja Europejska również niejednokrotnie podejmowała się przeprowadzenia różnego rodzaju

badań i wywiadów, aby zidentyfikować jak ważnym jest to zjawiskiem dla jego bezpośrednich odbiorców – młodzieży/osób studiujących w wieku 15 – 30 lat. Według tych badań przeprowadzonych wśród młodych Europejczyków wynika, że 90% respondentów bardzo ceni możliwość udziału w programach międzynarodowych oraz wymianach akademickich mieszczących się w zakresie tematyki mobilności studenckiej. Idąc ich tropem rozumowania, mobilność studencką postrzegają jako aktywne uczestnictwo studentów w programach edukacyjnych lub praktykach poza granicami ich kraju, co jednocześnie pozwala im na udoskonalenia nabytych wcześniej kompetencji językowych, oraz zdobycie różnorodnych umiejętności cenionych na rynku pracy.¹

W ramach procesu mobilności akademickiej studenci mogą skorzystać z różnego rodzaju dostępnych jej form, które odpowiada przede wszystkim potrzebom osób studiujących, ale również dzięki możliwości zdobycia wachlarzu różnego rodzaju kompetencji przyczyniają się do rozwoju współczesnego świata edukacji. Przybliżając te formy warto wspomnieć o wymianach semestralnych, oferujących studentom możliwość nauki w innym kraju przez jeden lub dwa semestry, które są obecnie najbardziej rozpowszechnioną formą mobilności. Staże zagraniczne z kolei łączą doświadczenie praktyczne z nauką, umożliwiając studentom rozwijanie konkretnych umiejętności zawodowych. Krótkoterminowe programy, takie jak letnie szkoły czy krótkie kursy, zapewniają intensywne doświadczenie edukacyjne, często z konkretnym tematem lub specjalizacją. Udział w międzynarodowych projektach badawczych otwiera drogę do współpracy naukowej i innowacji, łącząc studentów i naukowców z różnych krajów i dyscyplin. Te różnorodne opcje dostosowują się do różnych potrzeb i zainteresowań studentów, oferując im szansę na rozwój osobisty i profesjonalny w międzynarodowym środowisku.

W rezultacie, mobilność studencka, z jej dynamicznym i zróżnicowanym charakterem, stanowi istotny element w globalnym systemie edukacji. Dostarcza nie tylko wiedzy i umiejętności akademickich, ale również kształtuje kompetencje międzykulturowe i społeczne, które są niezbędne w dzisiejszym zglobalizowanym świecie. Wspierając rozwój zarówno indywidualny, jak i zawodowy studentów, mobilność ta przyczynia się do tworzenia bardziej otwartej, zintegrowanej i współpracującej globalnej społeczności co również prowadzi do poprawy jakości kształcenia na uczelniach, co z kolei przyczynia się do zwiększenia kompetencji absolwentów w przyszłości.

1 Źródło badania: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2186>

Historia mobilności studenckiej

Mobilność studencka jako istotny aspekt międzynarodowej edukacji, ma swoje korzenie w historii i ewoluowała wraz z rozwojem społeczeństw i systemów edukacyjnych. Przejrzyjmy się dokładniej jak to wyglądało na przestrzeni wieków.

Początki, pojawienie się mobilności studenckiej:

Średniowieczne uniwersytety i pierwsze formy wymiany akademickiej

W średniowieczu, kiedy powstawały pierwsze uniwersytety, takie jak Uniwersytet w Bolonii (założony w 1088 roku) czy Uniwersytet Paryski (założony około 1150 roku), studenci i nauczyciele często podróżowali między różnymi ośrodkami naukowymi. Ta wczesna mobilność była napędzana głównie poszukiwaniem wiedzy i pragnieniem uczenia się od znanych i najlepszych mistrzów. W tym okresie ważnym centrum wymiany akademickiej stał się również Uniwersytet w Oksfordzie, przyciągający uczonych z całej Europy.

Charakterystyczną cechą tych wczesnych instytucji edukacyjnych była mobilność intelektualna, napędzana poszukiwaniem wiedzy. Wzajemne uznawanie tytułów i kwalifikacji akademickich ułatwiało mobilność nauczycieli i studentów, co miało istotny wpływ na rozprzestrzenianie się idei i wiedzy naukowej. Na przykład, stopień magistra uzyskany w jednym ośrodku akademickim upoważniał do nauczania w innym, co sprzyjało wymianie akademickiej i integracji kulturowej oraz rozwojowi mobilności studenckiej.

Wędrówki studentów i nauczycieli między uniwersytetami miały znaczący wpływ na dyfuzję wiedzy. Studenci podróżujący do Włoch czy Francji, aby studiować prawo, medycynę, czy filozofię oraz wybitni nauczyciele, przyczyniali się do rozprzestrzeniania myśli naukowej. Interakcje te nie tylko sprzyjały wymianie wiedzy, ale również umacniały zrozumienie i tolerancję międzykulturową, co miało fundamentalne znaczenie dla kształtowania się wspólnej europejskiej tożsamości akademickiej.

Ujmując zwięźle, średniowieczne uniwersytety były katalizatorem dla mobilności studenckiej i akademickiej. Ich wpływ na wymianę intelektualną i kulturową miał długofalowe konsekwencje dla rozwoju edukacji wyższej. Pomimo że motywy i mechanizmy mobilności ewoluowały wraz z upływem czasu, podstawowa idea wymiany wiedzy i doświadczeń pozostała niezmienna, tworząc fundament dla dzisiejszej globalnej współpracy akademickiej i mobilności studenckiej.

Rozwój Mobilności Studenckiej w XX wieku: Ewolucja Międzynarodowych Programów Edukacyjnych

W XX wieku mobilność studencka przeszła znaczącą transformację, stając się kluczowym elementem globalnego krajobrazu edukacyjnego. Program Fulbright, zapoczątkowany w USA po II wojnie światowej w 1946 roku, rozpoczął nową erę międzynarodowych stypendiów i wymian studenckich. Umożliwił on tysiącom studentów i naukowców studiowanie oraz prowadzenie badań za granicą, tworząc podwaliny dla międzynarodowej współpracy naukowej i kulturowej.

Kolejnym kamieniem milowym w rozwoju mobilności studenckiej były narodziny programu Erasmus w 1987 roku, który rozpoczął ważny moment integracji europejskiego systemu edukacyjnego. Program ten umożliwił wymianę studencką między uczelniami europejskimi, co przyczyniło się do zacieśnienia współpracy międzykulturowej i akademickiej na kontynencie. Przykładem takiej współpracy jest partnerstwo między Uniwersytetem w Barcelonie a Uniwersytetem w Berlinie, które zaowocowało wspólnymi programami studiów i badań naukowych. Większość uczelni Polskich również bezpośrednio współpracuje z placówkami edukacyjnymi z całej Europy, co pozwala osobom studiującym na Polskich Uczelniach wymieniać się oraz zdobywać różnego rodzaju doświadczenia w ramach tego projektu.

Oprócz Fulbrighta i Erasmusa, inne inicjatywy, jak te prowadzone przez British Council czy DAAD (Niemiecką Centralę Wymiany Akademickiej), również miały istotny wpływ na rozwój mobilności studenckiej. Programy te umożliwiły międzynarodowe badania i edukację, tworząc silne sieci akademickie i kulturowe na całym świecie. Na przykład, program DAAD nie tylko umożliwił niemieckim studentom studiowanie w Stanach Zjednoczonych, ale także zaprosił studentów z różnych krajów do Niemiec, wzmacniając międzynarodową wymianę wiedzy i doświadczeń.

Konkludując ewolucja mobilności studenckiej w XX wieku miała zasadniczy wpływ na kształtowanie się współczesnej edukacji wyższej. Inicjatywy takie jak Fulbright, Erasmus, Erasmus+, AIESEC czy programy DAAD odegrały kluczową rolę w rozwoju mobilności akademickiej i studenckiej. Te programy nie tylko zwiększyły dostępność edukacji międzynarodowej dla szerszego grona studentów, ale także ukształtowały nowoczesny krajobraz edukacyjny, w którym mobilność studencka jest nieodzownym elementem życia akademickiego. Współczesna mobilność studencka, kształtowana przez te historyczne programy, jest dziś fundamentem dla budowania globalnych kompetencji i wzajemnego zrozumienia wśród studentów z całego świata.

System Boloński i jego wpływ na mobilność studencką

Zainicjowany Deklaracją Bolońską w 1999 roku, system Boloński stanowił istotny krok w kierunku harmonizacji systemów edukacji wyższej w Europie, mając na celu stworzenie Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (EHEA). Jego wprowadzenie miało fundamentalne znaczenie dla ułatwienia mobilności studenckiej i akademickiej na kontynencie. Kluczowym elementem systemu Bolońskiego było wprowadzenie trzystopniowego systemu kształcenia: licencjat, magister i doktorat. Standaryzacja stopni i kwalifikacji akademickich umożliwiła łatwiejsze porównywanie i przenoszenie się pomiędzy instytucjami akademickimi. Na przykład, Europejski System Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS) ułatwił studentom przenoszenie się między uczelniami w Europie, zachowując ciągłość ich edukacji.

System Boloński miał bezpośredni wpływ na wzrost mobilności studenckiej, ułatwiając studentom studiowanie w różnych krajach i instytucjach. Ustandaryzowanie programów studiów i kwalifikacji pozwoliło na lepszą integrację edukacyjną i zwiększyło przepływ studentów między krajami. Programy dwustopniowe i wspólne stopnie magisterskie stały się bardziej powszechne, co sprzyjało międzynarodowej wymianie studenckiej i współpracy międzyuniwersyteckiej.

Ponadto, system Boloński przyczynił się do wzmacniania europejskiej tożsamości akademickiej, poprzez promowanie wspólnych standardów i wartości w edukacji wyższej. Ten zintegrowany system edukacyjny ułatwił nie tylko mobilność, ale także współpracę międzyinstytucjonalną, co miało znaczący wpływ na rozwój badań naukowych i innowacji w Europie.

Współczesne zmiany oraz ich wpływ na rozwój mobilności studenckiej

W ostatnich latach mobilność studencka doświadczyła znaczących przemian, ukształtowanych przez rozwój technologii cyfrowych oraz różnego rodzaju wydarzenia o skali globalnej. Ewolucja ta jest zarówno wyzwaniem, jak i stwarza nowe możliwości w kontekście rozwoju edukacji międzynarodowej.

Zaawansowane technologie cyfrowe zrewolucjonizowały sposób, w jaki obecnie edukacja jest dostarczana i odbierana. Narzędzia takie jak platformy e-learningowe, wirtualne sale lekcyjne i cyfrowe biblioteki zwiększyły dostępność i elastyczność edukacji, umożliwiając studentom uczestniczenie w programach międzynarodowych bez konieczności fizycznego przemieszczania się. Ta cyfryzacja edukacji pozwala na nowe formy międzynarodowej współpracy i wymiany wiedzy, nawet jeśli studenci nie mogą fizycznie podróżować.

Jednak najbardziej znaczącym wydarzeniem, które drastycznie wpłynęło na mobilność studencką w ostatnich latach, była pandemia COVID-19. Wprowadzenie globalnych restrykcji podróży i środków bezpieczeństwa zdrowotnego miało dramatyczne skutki dla tradycyjnych programów wymiany studenckiej. Wiele uczelni musiało szybko dostosować się do nowej rzeczywistości, przechodząc na nauczanie zdalne i wirtualne programy wymiany. Ta nagła zmiana pokazała zarówno elastyczność systemów edukacyjnych, jak i podkreśliła znaczenie technologii w utrzymaniu ciągłości nauki.

Pandemia również uwypukliła nierówności w dostępie do edukacji. Studenci z regionów o ograniczonym dostępie do zasobów cyfrowych znaleźli się w bardzo niekorzystnej sytuacji. W odpowiedzi na te wyzwania, wiele uczelni i organizacji międzynarodowych podjęło inicjatywy mające na celu wsparcie studentów i zapewnienie równego dostępu do zasobów edukacyjnych.

Na przestrzeni lat mobilność studencka przeszła daleko idącą ewolucję, a ostatnie wydarzenia jeszcze bardziej ukształtowały jej obraz. Cyfryzacja edukacji i reakcja na pandemię COVID-19 pokazały, jak elastyczny i szybko adaptujący się może być świat akademicki w obliczu istniejących wyzwań. Pomimo przeszkód, które mobilność studencka napotkała, nadal odgrywa ona kluczową rolę w kształtowaniu globalnych obywateli i przyszłych liderów.

Procedury i etapy mobilności studenckiej

Marcin Kłos

Każdy program mobilności w ramach swoich regulacji posiada pewnego rodzaju zasady regulujące ich działanie. Określają one w szczególności zasady rekrutacji i wyboru uczestników. Planowanie i przygotowania do mobilności a także jej realizacji.

Rekrutacja i wybór uczestników

Proces rekrutacji i selekcji studentów do programów mobilności studenckiej, w tym także programów wymiany międzynarodowej, to złożony proces, który odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu jakości i różnorodności uczestnictwa. W przypadku popularnych programów, takich jak Erasmus, ten proces obejmuje wiele etapów, które mają na celu zapewnienie, że studenci są odpowiednio przygotowani na międzynarodowy wymiar swojej edukacji.

Pierwszym krokiem jest złożenie wniosków przez zainteresowanych studentów. W tym etapie, studenci prezentują swoje akademickie osiągnięcia, doświadczenia społeczne oraz motywacje związane z udziałem w programie wymiany. Program Erasmus często oferuje dodatkową atrakcję, umożliwiając studentom wybór konkretnego uniwersytetu partnerskiego, co wpływa na indywidualizację procesu rekrutacyjnego.

Następnie, komisja rekrutacyjna przeprowadza ocenę kwalifikacji kandydatów. Analizuje zarówno osiągnięcia akademickie, jak i aspekty społeczne, takie jak zaangażowanie w działalność studencką czy wolontariat. W przypadku programów dla pełnoletnich studentów, formalności dotyczące uzyskiwania

zgody rodziców nie są konieczne, jednak staranne dostarczenie kompletnych informacji przez studentów jest kluczowe.

W kontekście mobilności studenckiej istotną rolę odgrywają również organizacje studenckie, takie jak Erasmus Student Network (ESN). ESN pełni istotną funkcję zarówno podczas procesu rekrutacji, jak i podczas pobytu zagranicznego. Zapewniają one wsparcie merytoryczne, logistyczne i społeczne, pomagając studentom w adaptacji do nowego środowiska oraz dostarczając niezbędnych informacji dotyczących życia w danym kraju a także samego procesu rekrutacji.

W niektórych przypadkach, zwłaszcza w programach bardziej zaawansowanych, przeprowadza się rozmowy kwalifikacyjne. Te spotkania pozwalają na bliższe poznanie motywacji i przygotowania kandydatów do międzynarodowej wymiany.

Decyzja o przyjęciu studentów do programu opiera się na kompleksowej ocenie ich kwalifikacji. Po otrzymaniu pozytywnych wyników, studenci przystępują do etapu przygotowawczego, obejmującego podpisanie umów i formalności administracyjnych związanych z uczestnictwem w programie mobilności.

Cały proces rekrutacyjny i udziału w programach mobilności studenckiej ma na celu nie tylko rozwijanie kompetencji akademickich, ale także poszerzanie horyzontów kulturowych i osobistych. Działalność organizacji studenckich, takich jak ESN, odgrywa kluczową rolę w ułatwianiu tego procesu, tworząc wspólnoty, które wspierają studentów na każdym etapie tego fascynującego międzynarodowego doświadczenia.

Planowanie i przygotowanie mobilności

Studencka mobilność, w szczególności udział w programach wymiany międzynarodowej lub krajowej, to nie tylko okazja do zdobycia nowych umiejętności edukacyjnych, ale również wyjątkowe doświadczenie życiowe. Planowanie i przygotowanie do takiej mobilności obejmuje szereg kluczowych etapów, z których każdy ma istotne znaczenie dla udanego przebiegu całego procesu.

Pierwszym krokiem jest zazwyczaj skoncentrowanie się na wyborze destynacji i uczelni partnerskiej. Studenci muszą uwzględnić wiele czynników, takich jak język wykładowy, dostępność kursów zgodnych z ich planem studiów, a także aspekty kulturowe i logistyczne, takie jak koszty życia czy bezpieczeństwo w danym regionie.

Analiza oferty edukacyjnej na uczelni partnerskiej to kolejny istotny element. Studenci starają się dopasować kursy do swoich zainteresowań, a jednocześnie zapewnić, że pobyt za granicą wpłynie pozytywnie na ich rozwój edukacyjny. To także okazja do poszerzenia horyzontów i zdobycia unikalnych doświadczeń, których nie mogliby zdobyć na uczelni macierzystej.

Przygotowanie formalne jest niezbędne w kontekście wymiany studenckiej. To obejmuje załatwienie wszystkich formalności administracyjnych, takich jak wiza, ubezpieczenie zdrowotne czy kwestie związane z dokumentacją akademicką. Komunikacja z biurem ds. Wymiany studenckiej w uczelni macierzystej jest kluczowa, aby uniknąć nieporozumień i zagwarantować pełną zgodność z wymogami programu.

Aspekt finansowy wymaga szczególnego uwzględnienia. Studenci muszą opracować realistyczny budżet, uwzględniający koszty zakwaterowania, żywienia, podróży oraz ewentualnych nieprzewidzianych wydatków. Warto również poszukać możliwości uzyskania stypendiów czy innych form wsparcia finansowego, które mogą ułatwić pokrycie kosztów związanych z pobytem za granicą.

Przygotowanie kulturowe to nie tylko szkolenia przed wyjazdem, ale także proces adaptacji i otwartości na nowe doświadczenia podczas pobytu. Studenci uczą się nie tylko języka obcego, ale także miejscowych zwyczajów, wartości i sposobów komunikacji.

W trakcie pobytu za granicą studenci muszą radzić sobie z codziennymi sprawami, takimi jak zakupy spożywcze, korzystanie z komunikacji publicznej czy rozwiązywanie ewentualnych problemów z zakwaterowaniem. Umiejętność samodzielnego funkcjonowania w nowym otoczeniu jest kluczowa dla pełnego wykorzystania potencjału tego doświadczenia.

Utrzymywanie kontaktu z uczelnią macierzystą to nie tylko formalność, ale także sposób na bieżącą wymianę informacji, wsparcie w rozwiązywaniu problemów oraz utrzymanie poczucia związku z macierzystą społecznością akademicką.

Program wymiany studenckiej staje się nie tylko częścią ścieżki edukacyjnej, ale również kluczowym etapem w życiu, który kształtuje postawy, rozwija umiejętności społeczne i otwiera nowe perspektywy zarówno w karierze zawodowej, jak i w życiu osobistym.

Realizacja mobilności

Realizacja mobilności w ramach programu Erasmus i MOST to dynamiczny proces, który obejmuje kilka kluczowych kroków. Dla uczestników Erasmus, pierwszym etapem jest rejestracja w macierzystej uczelni, po której następuje wybór partnera zagranicznego. Kandydaci są oceniani pod względem akademickich i językowych umiejętności, a po zatwierdzeniu mobilności podpisują umowę regulującą warunki ich pobytu za granicą.

Ważnym aspektem przygotowań jest również podniesienie kompetencji językowych, zwłaszcza jeśli zajęcia odbywają się w innym języku niż ojczysty. Organizacja zakwaterowania i wsparcie finansowe to kolejne istotne elementy procesu. Erasmus stawia także na integrację kulturową poprzez różnorodne wydarzenia i programy.

Podobnie, uczestnicy programu MOST podlegają rekrutacji i wybierają program zgodny z ich zainteresowaniami. Przygotowanie językowe, wsparcie w zakresie zakwaterowania, a także finansowe (w programie Erasmus) towarzyszą procesowi, mając na celu ułatwienie uczestnikom adaptacji w nowym środowisku.

Oba programy kładą nacisk na aktywność naukową czy edukacyjną w ramach wybranej uczelni partnerskiej. Po zakończeniu pobytu, uczestnicy Erasmus i MOST składają raporty, a ich osiągnięcia są oceniane. Kluczowym aspektem jest również współpraca między uczelniami, co zapewnia sprawną realizację programu.

Ostateczne doświadczenia uczestników zależą od wielu czynników, w tym specyfiki programu, kraju docelowego i indywidualnych preferencji. Warto zaznaczyć, że procedury i warunki uczestnictwa mogą ulegać zmianom, dlatego zawsze zaleca się sprawdzanie najnowszych informacji na stronach internetowych odpowiednich programów i uczelni.

Wyzwania mobilności studenckiej

Urszula Lis

Mobilność studencka, choć bogata w potencjał rozwoju osobistego i akademickiego, nie jest pozbawiona wyzwań. Te wyzwania obejmują aspekty językowe, kulturowe, finansowe, organizacyjne, integrację w nowym środowisku, a także kwestie bezpieczeństwa i zdrowia uczestników. W niniejszym artykule przyjrzymy się każdemu z tych obszarów, ukazując złożoność i istotę tych wyzwań oraz proponując potencjalne rozwiązania

Wyzwania językowe

Problemy związane z barierami językowymi są jednymi z najczęstszych wyzwań, które studenci napotykają podczas mobilności studenckiej. Mimo wymagań postawionych na początku rekrutacji na wymiany zagraniczne, realia z którymi „zderzają” się studenci (nawet Ci, którzy mają zdane egzaminy językowe na wysokim poziomie) znacznie się różnią z tym, czego oczekiwali i na co byli przygotowani.

- **Komunikacja Akademicka:**

Studenci zagraniczni często muszą radzić sobie z nowym terminologią i stylem akademickim w języku obcym. To może prowadzić do trudności w zrozumieniu treści wykładów, czytaniu specjalistycznej literatury oraz formułowaniu własnych myśli w języku, który nie jest ich ojczystym.

- **Integracja Społeczna:**

Bariery językowe mogą stanowić wyzwanie również w kontekście społecznym. Komunikacja z lokalnymi studentami czy mieszkańcami często bywa utrudniona, co prowadzi do potencjalnej izolacji społecznej.

- **Presja na Efektywność Komunikacji:**

Studenci często doświadczają presji związanej z efektywnością komunikacji w języku obcym, co może prowadzić do obaw przed zadawaniem pytań na wykładach czy udziałem w dyskusjach.

- **Testy i Egzaminy:**

Wielu studentów spotyka się z trudnościami podczas pisania testów i egzaminów w języku obcym.

- **Wyzwania w Komunikacji Codziennej:**

Nawet codzienna komunikacja, taka jak robienie zakupów czy załatwianie spraw urzędowych, może być problematyczna dla studentów ze względu na specyfikę języka używanego w różnych kontekstach.

Warto zauważyć, że świadomość o istnieniu tych potencjalnych problemów oraz odpowiednie przygotowanie ze strony instytucji edukacyjnych i studentów mogą znacznie ułatwić proces przystosowania się do nowego językowego środowiska. Długofalowe inwestycje w programy językowe i integracyjne przyczynią się do tworzenia bardziej przyjaznego dla studentów międzynarodowych otoczenia akademickiego. Aby przezwyciężyć trudności związane z barierami językowymi, istotne jest wprowadzenie specjalnych kursów językowych skoncentrowanych na aspektach akademickich, takich jak pisanie prac naukowych czy uczestnictwo w seminarium. Kolejnym rozwiązaniem mogącym pomóc w zatarciu problemów komunikacyjnych jest między innymi organizacja spotkań międzykulturowych, klubów językowych, czy programów partnerskich, gdzie studenci wspierają się wzajemnie w nauce języka, mogą znacznie pomóc w integracji społecznej. Dzięki stworzeniu atmosfery akceptacji dla różnic językowych oraz zachęcaniu do otwartej komunikacji, możemy złagodzić jednocześnie potencjalne obawy studentów i zapobiec „blokadzie językowej” wywołanej stresem i niepewnością dotyczącą swojego poziomu znajomości języka.

Konfrontacja z Nową Kulturą

Drugim podstawowym wyzwaniem, z którym muszą się zmierzyć studenci podczas brania czynnego udziału w mobilności studenckiej, są różnice kulturowe. Różnorodne tła kulturowe przynoszą ze sobą odrębne ramy etyczne i oczekiwania społeczne. Szczególnie istotne jest zrozumienie, że to, co uznawane jest za akceptowalne w jednym kraju, może być nieakceptowalne w innym. Takie konflikty występują zarówno na uczelni, w akademikach jak i w życiu codziennym. Ustanowienie platform do otwartej dyskusji i wymiany kulturowej staje się niezbędne w celu kultywowania zrozumienia i akceptacji zróżnicowanych perspektyw.

Nawet komunikacja niewerbalna, mimo częstego pomijania tej kwestii podczas dyskusji o różnicach kulturowych, która jest głęboko zakorzeniona w kontekście kulturowym, stanowi kolejną przeszkodę, z którą spotykają się osoby przebywające poza granicami swojego kraju. Różnice w gestach, mimice i oczekiwaniach odnośnie przestrzeni osobistej mogą prowadzić do nieporozumień. Prowadzi to do kolejnych problemów – takich jak odnalezienie się wśród środowiska studenckiego za granicą. Adaptacja w nowym środowisku, potrafi być problemem nawet podczas zmiany otoczenia w granicach swojego kraju. Tym bardziej zauważalna jest kwestia problemów z budowaniem relacji międzyludzkich na przestrzeni kultur. Różnice w podejściu do przyjaźni, hierarchii i granic osobistych potrafią spowodować odizolowanie osoby „z zewnątrz”, szczególnie jeśli ona ma bardziej introwertyczną osobowość. Brak aklimatyzacji w nowym środowisku, powoduje również większą tęsknotę za swoim domem, rodziną i przyjaciółmi, przez co niektórzy studenci rezygnują z programów, w których biorą udział niedługo po jego rozpoczęciu.

System Edukacji

Najbardziej zauważalnymi jednak komplikacjami, i jednocześnie najczęściej poruszonymi podczas dyskusji na temat mobilności studenckiej, są różnice w systemach edukacji. Praktyki oceniania i oczekiwania akademickie, pomimo ujednolicenia w znacznej części w ramach Procesu Bolońskiego, odbiegają od siebie w znacznym stopniu. Systemy edukacyjne różnią się pod względem struktury, wymagań oraz metod nauczania. Studenci zagraniczni mogą napotykać trudności w dostosowaniu się do nowego systemu. Najczęstszym problemem

dla studentów wyjeżdżających na wymiany są rozbieżności w harmonogramach akademickich. Nachodzące na siebie terminy zakończenia i rozpoczęcia roku akademickiego, bądź poszczególnych semestrów powodują problemy z terminami składania wymaganych dokumentów, których studenci nie mogą otrzymać bez uprzedniego ukończenia semestru na swojej macierzystej uczelni. Nie jest to jedyny problem związany z dokumentacją na uczelniach. Systemy używane do obiegu dokumentów na uczelniach oraz procesy ich składania stanowią spore wyzwanie dla nowo przyjezdnych i niezapoznanych z nimi studentów. Brak przejrzystych i szeroko dostępnych informacji, szczególnie w języku angielskim, dotyczących całego procesu powoduje wiele trudności z załatwieniem formalności związanych z podjęciem studiów na zagranicznej uczelni.

Finanse i ich brak

Jedną z kluczowych kwestii, które wpływają na decyzje i plany studentów na temat kraju lub konkretnych uczelni, na które chcą się oni udać podczas wymian, jest kwestia finansów. Mimo dostępności dofinansowań w formie między innymi stypendiów – zarówno tych zapewnianych przez organizujące te wymiany organizacje, jak i instytucje zewnętrzne, otrzymywane środki nie są wystarczające na pokrycie wszystkich kosztów związanych z braniem udziału w mobilności studenckiej. Różnice w walutach i ich kursach wymiany utrudniają zaplanowanie budżety na wyjazd, powodują potrzebę przygotowania przez studentów dużego zapasu funduszy, aby wyjechać za granicę. Utrzymywanie się za pomocą innej waluty utrudnia również rodzinom wspieranie studentów finansowo. Biorąc pod uwagę średnie zarobki w Polsce, w kontekście cen obowiązujących za granicą, są one niewystarczające do wspomagania finansowo studentów na odpowiednim poziomie. Koszty utrzymania w innym kraju, zwłaszcza w większych miastach, mogą być znacznie wyższe niż w miejscu pochodzenia studenta. Wynajem mieszkania, jedzenie, transport – wszystko to stanowi dodatkowe obciążenie dla portfela studenckiego. Dodatkowo, międzynarodowe studia związane są z koniecznością podróży między krajami. Koszty biletów lotniczych, opłaty za wizy, a także ewentualne wydatki na komunikację lokalną mogą się skumulować. Jest to szczególnie problematyczne, kiedy studenci, podczas dłuższych wymian chcą odwiedzić swoją rodzinę w trakcie świąt/długich weekendów. Wysokie ceny podróży zniechęcają studentów do powrotu do swoich krajów, co wpływa na pogłębienie tęsknoty za rodziną, znajomymi i pogarsza ich samopoczucie.

W efekcie tego, studenci rezygnują z wymian, aby wrócić do tego co znają i swoich najbliższych.

Rozwiązanie potencjalnych problemów kulturowych wymaga zarówno aktywnego zaangażowania instytucji edukacyjnych, jak i świadomości ze strony studentów. Programy integracyjne, seminaria kulturowe i dedykowane zasoby wsparcia dla studentów zagranicznych są niezbędne, aby stworzyć środowisko, w którym różnorodność kulturowa jest ceniona, a studenci czują się akceptowani i zrozumiani.

Bezpieczeństwo i Zdrowie

Wszystkie wymienione wcześniej wyzwania wpływają dalej na jedną z najważniejszych kwestii udziału w mobilności studenckiej – bezpieczeństwo. Już przy wyborze kraju i uczelni, student musi rozważyć potencjalne ryzyko jakie niesie ze sobą studiowanie w danym miejscu.

Niektóre sytuacje zagrażające bezpieczeństwu studentów na wymianie:

- Nieznane ulice, zatłoczone komunikacje publiczne i nowi sąsiedzi to czynniki, które mogą wpływać na bezpieczeństwo osobiste. W **nowym otoczeniu**, studenci mogą być narażeni na ryzyko kradzieży lub uszkodzenia swojego mienia.
- **Różnice kulturowe i językowe** mogą utrudniać skuteczną komunikację, co w konsekwencji może prowadzić do sytuacji niebezpiecznych. Niezrozumienie lokalnych norm społecznych czy nieumiejętność przekazywania potrzeb w obcym języku mogą stwarzać potencjalne zagrożenia.
- **Adaptacja do nowego środowiska**, rozłąka z rodziną i przyjaciółmi, a także stres związany z nowymi wymaganiami edukacyjnymi mogą wpływać na zdrowie psychiczne studentów. Brak odpowiedniego wsparcia może skutkować poczuciem izolacji i depresji.
- Niektóre instytucje edukacyjne mogą mieć różne **standardy bezpieczeństwa**. Obejmują one zarówno kwestie związane z ochroną przed intruzami, jak i zabezpieczeniem przed sytuacjami awaryjnymi, takimi jak pożary czy trzęsienia ziemi.
- Studenci podróżujący między miastami lub krajami mogą spotkać się z różnymi poziomami bezpieczeństwa w **środkach transportu publicznego**. Od zagrożeń związanych z kieszonkowcami po ryzyko wypadków komunikacyjnych, podróże stają się potencjalnym obszarem niepewności.

- W niektórych krajach studenci mogą zmagać się z problemami związanymi z **bezpieczeństwem sanitarnym**. Mogą to obejmować kwestie zanieczyszczeń wody, braku dostępu do środków higieny czy zagrożenia chorobami tropikalnymi.
- W różnych społeczeństwach normy dotyczące tolerancji mogą się różnić, co bezpośrednio przekłada się na bezpieczeństwo poszczególnych osób (np.: ze względu na płeć, orientację seksualną, wyznania religijne itd.). Może to bezpośrednio wpływać na bezpieczeństwo studentów w kontekście relacji międzyludzkich, a także ochrony przed przemocą czy niepożądanym zachowaniem.

Problemy wpływające na stan zdrowia studentów podczas mobilności studenckiej:

- **Różnice w systemach opieki zdrowotnej** mogą stanowić poważne wyzwanie. Studenci mogą napotkać trudności w zrozumieniu procedur medycznych, uzyskaniu dostępu do specjalistów czy zrozumieniu oraz pokryciu kosztów leczenia w obcym systemie zdrowotnym.
- Inne wymagania akademickie, kulturowe różnice w podejściu do nauki oraz presja akademicka mogą prowadzić do wzrostu poziomu stresu i problemów zdrowotnych związanych z psychicznym dobrostanem studentów.
- Zmiana diety i dostępność różnych produktów spożywczych mogą wpływać na zdrowie studentów. Nietolerancje pokarmowe, brak znajomości lokalnej kuchni czy trudności w dostępie do świeżych produktów mogą stanowić wyzwania dla zdrowego stylu życia.
- Podróże między krajami niosą ze sobą ryzyko związane z zagrożeniami zdrowotnymi. Te mogą obejmować choroby tropikalne czy zakażenia bakteryjne.
- Zmiana środowiska, **poczucie samotności** czy brak wsparcia społecznego mogą prowadzić do problemów ze zdrowiem psychicznym. Depresja, stany lękowe czy problemy ze snem są często spotykanymi wyzwaniami.

Jak pokazują przedstawione wyżej przykłady, mobilność studencka, pomimo tego jest fascynującym doświadczeniem, niestety nie odbywa się ona bez przeszkód. Różnorodność tych wyzwań podkreśla konieczność wsparcia dla studentów, aby mogli w pełni wykorzystać potencjał międzynarodowej edukacji. Ich doświadczenia kształtują nie tylko ich samorozwój, ale także tworzą fundament dla rozwoju współprac międzynarodowych zarówno teraz jak i w przyszłości.

Korzyści i efekty mobilności studenckiej

Alina Palamarchuk

Mobilność studencka, obejmująca udział w akademickich programach międzynarodowych, wymianach i stypendiach zagranicznych, jest kluczowym elementem w kształtowaniu postaw przyszłych liderów i innowatorów w globalizującym się świecie. Mobilność studencka nie tylko znacząco wpływa na rozwój akademicki, ale i również na rozwój zawodowy, osobisty i społeczny uczestników. Ten rozdział ma na celu dogłębne zbadanie tych wpływów, pokazując, jak mobilność studencka przyczynia się do rozwoju osobistego, zawodowego, akademickiego oraz rozwoju globalnej świadomości akademickiej i międzynarodowej współpracy w tym zakresie.

Akademickie i zawodowe korzyści

Mobilność studencka przynosi szereg korzyści o charakterze akademickim i zawodowym, które wpływają na rozwój studentów.

Zaczynając od korzyści akademickich i naukowych warto zwrócić uwagę, że udział w międzynarodowych programach mobilności studenckiej umożliwia osobom studiującym dostęp do różnorodnych programów edukacyjnych, które są prowadzone w inny sposób, lub nie są wcale dostępne w takiej formie w ich kraju rodzimym. Przykładem czego może być udział w zaawansowanych warsztatach, a także uczestnictwo w międzynarodowych projektach badawczych, co sprzyja wymianie wiedzy oraz rozwoju kompetencji studentów. W kontekście korzyści akademickich warto również zwrócić uwagę na różnego rodzaju możliwości związanych z rozwojem technologii. Wymiana kompetencji akade-

mickich w tym obszarze również sprzyja pozytywnemu rozwojowi technologii i współpracy międzynarodowej w tym zakresie. Co więcej ogromną zalecą jest również kształtowanie postaw otwartości studentów oraz rozwój umiejętności interpersonalnych w kontekście patrzenia na świat jako na całość a nie jedynie jego kreowanie według własnej perspektywy uwarunkowanej pochodzeniem lub innymi przesłaniami geopolitycznymi. W kontekście kompetencji językowych, jest to również niepowtarzalna możliwość. Przebywając w międzynarodowym środowisku proces doskonalenia językowego przybiera znacznie sprawniej właśnie w oparciu o bezpośredni kontekst ze środowiskiem oraz uwarunkowaniami kulturowymi kraju przyjmującego. Zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie Komisji Europejskiej, co jest doskonałym potwierdzeniem powyższych tez, są wyniki badań, które wskazują, że „93 proc. Studentów deklaruje, że studia lub szkolenie za granicą pozwoliły im bardziej docenić wartość wynikającą z obcowania z innymi kulturami. 91 proc. Uważa, że taki wyjazd za granicę poprawił ich umiejętności językowe, a 80 proc. Ma poczucie, że mobilność edukacyjna przyczyniła się do poprawy ich umiejętności rozwiązywania problemów”¹.

Natomiast warto również zwrócić uwagę, że dzięki takim programom mobilnościowym ośrodki akademickie dbają, aby zapełnić jak najwyższy poziom przekazania wiedzy podejmując się współpracy międzypaństwowej w tym zakresie, co znacząco przyczynia się do rozwoju całego procesu edukacji oraz panujących standardów międzynarodowych.

Przechodząc do aspektu korzyści zawodowych mobilność studencka jest doskonałym źródłem rozwoju umiejętności przydatnych na współcześnie kształtującym się rynku pracy. Studenci uczą się adaptacji do różnych, często dynamicznie zmieniających się środowisk, co rozwija ich elastyczność i odporność na zmiany. Umiejętność komunikacji międzykulturowej jest kluczowa w globalnym środowisku biznesowym, a uczestnictwo w programach mobilności studenckiej umożliwia rozwój takich kompetencji w praktyce. Mówiąc konkretnie o korzyściach zawodowych warto przytoczyć wyniki badań pokazujących efekty oraz skutki programu Erasmus+ wynikające z mobilności studenckiej w kontekście zawodowym.

Wyniki badań pokazują, że „9 na 10 pracodawców poszukuje pracowników posiadających umiejętności przekrojowe (rozwiązywanie problemów, umiejętność pracy w zespole, ciekawość) – są to umiejętności, które studenci nabywają

1 Źródło: <https://education.ec.europa.eu/pl/education-levels/higher-education/inclusive-and-connected-higher-education/mobility-and-cooperation>

podczas okresów mobilności za granicą.”²

Z kolejnych badań przeprowadzonych przed Komisję Europejską wynika, że więcej niż 70 procent uczestników programu Erasmus+ stwierdziło, że po powrocie z zagranicznych wyjazdów lepiej zrozumiało, czym się chce zajmować w przyszłości oraz jaki zawód chcą wybrać. Aż 80 procent z nich znalazło zatrudnienie w ciągu trzech miesięcy od ukończenia studiów, a 72 procent zadeklarowało, że doświadczenia zdobyte podczas wymiany zagranicznej znacząco pomogły im w rozpoczęciu swojej kariery zawodowej.³

Warto również zaznaczyć, że programy mobilności studenckiej otwierają drzwi do nawiązywania trwałych kontaktów zawodowych, które mogą prowadzić do przyszłych współprac i możliwości realizacji kariery międzynarodowej. Jest to pole do prawdziwego networkingu oraz zbudowania sieci kontaktów na całym świecie.

Rozwój osobisty uczestników

Rozwój osobisty uczestników mobilności studenckiej to proces złożony, w którym osoby te zdobywają nie tylko wiedzę akademicką, ale także rozwijają umiejętności życiowe i interpersonalne o fundamentalnym znaczeniu. Proces adaptacja do nowego środowiska kulturowego oraz akademickiego wymaga samodzielności i zaradności. Poszukiwanie mieszkania, zorganizowanie całego procesu akademickiego oraz radzenie w codziennych sytuacjach, będąc tysiące kilometrów od domu znacząco przyczyniają się do rozwoju takich cech jak odpowiedzialność, samodzielność, oraz dojrzałość. Doświadczenie życia w innej kulturze wymaga od studentów nie tylko elastyczności w adaptacji do nowego środowiska, ale również umiejętności radzenia sobie w nieprzewidywalnych sytuacjach.

Znaczącym aspektem mobilności jest nauka efektywnego komunikowania się w różnorodnym środowisku kulturowym. Praktyczne stosowanie języka obcego w codziennych sytuacjach znacząco przyspiesza proces nauki i pozwala na osiągnięcie płynności w jego używaniu, co jest cenną umiejętnością w globalizowanym świecie.

2 Źródło: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/13031399-9fd4-11e5-8781-01aa75ed71a1>

3 Źródło: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/94d97f5c-7ae2-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en>

Budowanie międzynarodowych sieci kontaktów, zarówno zawodowych jak i prywatnych, jest kolejnym ważnym elementem. Te relacje, często utrzymujące się przez wiele lat, mogą być nieocenione w późniejszej karierze zawodowej. Zazwyczaj wygląda to tak, że student jadąc za granicę jest zupełnie sam, natomiast już wracając ma przyjaciół z całego świata.

Samodzielność i pewność siebie to kolejne kluczowe kompetencje rozwijane podczas pobytu za granicą. Uczestnicy programów wymiany uczą się nie tylko radzić sobie w codziennych sytuacjach, ale także zdobywają umiejętności krytycznego myślenia, niezbędne do rozwiązywania problemów i adaptacji do nowego środowiska.

Rozwój umiejętności organizacyjnych, takich jak zarządzanie czasem, również stanowi istotny element mobilności studenckiej. Efektywność w organizacji własnego życia, balansowanie między nauką, pracą a życiem prywatnym, to cenne umiejętności, które z pewnością przydadzą się uczestnikom w przyszłym życiu zawodowym i prywatnym.

Ujmując zwięźle, mobilność studencka to nie tylko okazja do zdobycia akademickich kwalifikacji, lecz także do wszechstronnego rozwoju osobistego, przygotowującego uczestników do efektywnego działania oraz łatwego poruszania się w zglobalizowanym świecie.

Wpływ na uczelnie i społeczność

Mobilność studencka, będąc kluczowym elementem współczesnej edukacji wyższej, wnosi znaczące korzyści zarówno dla uczelni, jak i dla szerszej społeczności. Jej wszechstronny wpływ objawia się na wielu poziomach, począwszy od wzbogacenia jakości kształcenia i procesu badawczego na uczelniach, które aktywnie uczestniczą w programach wymiany studenckiej. Zaangażowanie w mobilność studencką przyczynia się do wzmocnienia reputacji tych instytucji, otwierając drogę do międzynarodowej współpracy i podnoszenia standardów kształcenia. Integracja z globalnymi sieciami edukacyjnymi umożliwia również wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk, co prowadzi do innowacji pedagogicznych i badawczych, podnosząc jednocześnie standard edukacji tych ośrodków akademickich.

Obecność studentów międzynarodowych i wykładowców znacząco wzbogaca życie kulturalne i akademickie na uczelniach. Dzięki temu, społeczności akademickie mają możliwość wymiany idei, perspektyw i doświadczeń na skalę

międzynarodową, co sprzyja kształtowaniu globalnej świadomości i zrozumienia kulturowego. Środowiska akademickie stają się dzięki obecności kolegów i koleżanek za granicą bardziej otwarte oraz tolerancyjne. Utarte normy społeczne i panujące stereotypy są przewyżcane dzięki otwartości kulturowej oraz pozytywnym nastawianiem panującym w międzynarodowym środowisku akademickim.

Uczelnie zaangażowane w mobilność studencką często stają się liderami w promowaniu globalnego dialogu i działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Programy te zazwyczaj obejmują lub mogą obejmować badania skoncentrowane na globalnych wyzwaniach, takich jak zmiany klimatyczne, nierówności społeczne, zdrowie publiczne, które przyczyniają się do rozwoju globalnych strategii i rozwiązań.

Podsumowując, mobilność studencka jest nie tylko ważna dla rozwoju uczelni, podnoszenia jej standardów kształcenia, ale również przyczynia się do rozwoju lokalnych społeczności i promuje globalny dialog. Jest to zatem kluczowy czynnik transformacji w edukacji wyższej i wpływie społecznym, wspierający rozwój uczelni oraz zwiększający jej znaczenie na arenie międzynarodowej.

Dynamiczny Świat Wymian Akademickich w Polsce

Urszula Lis

W dzisiejszym globalizującym się społeczeństwie, studia za granicą stają się nie tylko prestiżowym doświadczeniem, ale także kluczowym elementem rozwijania umiejętności międzynarodowych i poszerzania horyzontów edukacyjnych. Polskie uczelnie doskonale rozumieją znaczenie mobilności akademickiej i oferują studentom unikalne możliwości dzięki różnorodnym programom wymiany. W niniejszym artykule przyjrzymy się dwóm popularnym programom wymiany akademickiej w Polsce: programowi Erasmus+ oraz programowi CEEPUS.

Erasmus

Program Erasmus, stworzony w 1987 roku przez Komisję Europejską, jest jednym z najważniejszych i najbardziej udanych projektów mobilności akademickiej na świecie. Jego głównym celem jest wspieranie wymiany studentów i pracowników naukowych pomiędzy uczelniami w Europie. Na przestrzeni lat program ten przyczynił się do zacieśnienia więzi między narodami, promowania różnorodności kulturowej oraz wzmacniania europejskiego obszaru edukacji.

Historia Programu Erasmus

Początki programu Erasmus sięgają 1987 roku, kiedy to 11 krajów europejskich zdecydowało się na utworzenie systemu wymiany studenckiej. Nazwa programu pochodzi od holenderskiego filozofa Erasmusa z Rotterdamu, który był uważany

za symbol europejskiego humanizmu. W ciągu pierwszych lat istnienia programu uczestniczyło w nim zaledwie kilka tysięcy studentów, ale z biegiem czasu stał się on coraz bardziej popularny i zyskał międzynarodowe uznanie.

Cele Programu Erasmus

Program Erasmus dąży do ułatwienia mobilności studentów, doktorantów, nauczycieli akademickich i innych pracowników naukowych, umożliwiając im odbywanie części cyklu studiów za granicą. Erasmus jest także narzędziem do zacieśniania współpracy między uczelniami w Europie, umożliwiając wymianę doświadczeń, wiedzy i najlepszych praktyk w obszarze edukacji. Przyczynia się on do promocji różnorodności kulturowej poprzez umożliwienie studentom i pracownikom naukowym doświadczenia życia i nauki w innych krajach europejskich. Uczestnicy programu Erasmus zyskują nie tylko nową wiedzę akademicką, ale również rozwijają umiejętności międzykulturowe, co staje się coraz ważniejszym elementem w dzisiejszym globalnym społeczeństwie. Program Erasmus obejmuje wiele różnych dziedzin nauki, co pozwala na szeroki zakres możliwości dla uczestników. Studenci mają okazję odbycia semestru lub roku za granicą, zdobywając cenne doświadczenia zarówno pod względem naukowym, jak i społecznym. Istnieje możliwość połączenia czasu studiowania za granicą ze stażem, dzięki czemu studenci zdobywają doświadczenie zawodowe będące później ogromnym atutem podczas poszukiwania zatrudnienia.

Podstawowe informacje:

- Udział w programie jest możliwy dla studentów zarówno pierwszego i drugiego stopnia studiów, jak i dla doktorantów.
- Okres brania udziału w programie może trwać od 2 miesięcy do 12 miesięcy. Studenci mogą wziąć udział w więcej niż jednej wymianie podczas danego cyklu studiów o ile łączny czas przebywania na wymianie oraz stażu nie przekroczy 12 miesięcy. W przypadku studiów jednolitych można wziąć udział w wymianie/ stażu na łączny czas nie przekraczający 24 miesięcy.
- Studenci z niepełnosprawnością fizyczną lub fizyczną oraz ci dotknięci chorobą mają możliwość otrzymania dodatkowego wsparcia po dostaniu się do programu.
- Istnieje system wsparcia językowego online, udostępniony w ramach programu, który służy do pomocy uczestnikom do nauki potrzebnego języka.

Finansowanie

Osoby uczestniczące w programie wymiany, mają prawo otrzymać dofinansowanie z programu Erasmus+. W jego skład wlicza się finansowanie kosztów podróży i utrzymania.

W zależności od tego:

- do jakiego kraju wyjeżdża student (dokładniej od różnicy w kosztach utrzymania się w kraju, z którego jest student, a kraju do kraju, do którego wyjeżdża),
- odległości między krajami,
- możliwości ubiegania się o inne dofinansowanie bądź pomoc finansową,
- liczby studentów, którzy ubiegają się o dofinansowanie,

wysokość dofinansowania może się różnić.

Dla studentów, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej oferowane są dodatkowe możliwości wsparcia.

Przed wymianą

Aby w ogóle istniała możliwość wzięcia udziału w programie, macierzysta uczelnia studenta musi mieć podpisaną umowę międzyinstytucjonalną z uczelnią przyjmującą. Zarówno pierwsza jak i druga instytucja muszą posiadać Kartę Erasmus dla szkolnictwa wyższego. Powyższy warunek obowiązuje uczelnie mające siedziby w krajach, które są uczestnikami programu. Jeśli uczelnia znajduje się w jednym z krajów partnerskich, musi ona zobowiązać się do przestrzegania zasad podanych w wyżej wspomnianej karcie poprzez podpisanie umowy międzyinstytucjonalnej.

W celu wzięcia udziału w programie Erasmus+ należy być zapisanym na studia, a studenci pierwszego stopnia muszą być studentami co najmniej drugiego roku. Kierunek podejmowany w ramach wymiany musi być adekwatny do kierunku studiowanego na swojej macierzystej uczelni oraz zgodny z programem realizowanych studiów. Spełnienie powyższego warunku gwarantuje podpisanie przez uczestnika, uczelnię macierzystą oraz uczelnię przyjmującą porozumienia dotyczącego programu zajęć. Zapewnia ono klarowne opracowanie programu wymiany oraz jego zakresu, który zostanie zrealizowany w trakcie trwania wymiany. Jeszcze przed wyjazdem za granicę student otrzymuje kartę studenta programu Erasmus+, w której określone są zarówno jego prawa i obowiązki podczas brania udziału w programie.

Po powrocie

Po powrocie studenta do kraju, uczelnia, na której odbywał on swoją wymianę, przekazuje studentowi i uczelni macierzystej zestawienie ukazujące zaliczenia, z których jasno wynika zrealizowanie wcześniej określonego programu zajęć oraz osiągnięte wyniki. Następnie uczelnia wysyłająca musi uznać punkty ECTS (European Credit Transfer System) zgodnie ze wcześniejszymi ustaleniami.

Program Erasmus to nie tylko przykład skutecznego narzędzia mobilności akademickiej, ale również symbol europejskiej współpracy i integracji. Dzięki niemu tysiące studentów i pracowników naukowych rozwijają się nie tylko pod względem zawodowym, ale także osobistym. Erasmus stwarza niepowtarzalną szansę na pogłębienie wiedzy, nawiązanie międzynarodowych relacji i kształtowanie przyszłych liderów, gotowych do wyzwań globalnego społeczeństwa.

CEEPUS

Równie istotnym graczem na polskim rynku wymiany akademickiej jest Program CEEPUS (Central European Exchange Program for University Studies). Choć młodszy niż Erasmus+, Program CEEPUS szybko zyskał popularność i ugruntował swoją pozycję w krajobrazie polskiego szkolnictwa wyższego.

Zarys programu

CEEPUS powstał w 1995 roku. Jest to program wymiany akademickiej, w którym biorą udział uczelnie z państw członkowskich programu:

- Albania,
- Austria,
- Bośnia i Hercegowina,
- Bułgaria,
- Chorwacja,
- Czechy,
- Węgry,
- Macedonia Północna,
- Mołdawia,
- Czarnogóra,
- Polska,
- Rumunia,
- Serbia,
- Słowacja,
- Słowenia.

Od początku trwania programu wzięło w nim udział około 82 tysiące aplikujących. Głównym celem programu wspieranie wymian akademickich w zakresie doskonalenia zawodowego i kształcenia studentów oraz kadry akademickiej. Zacieśnia on kontakty i współpracę między uczelniami krajów członkowskich, czyli w głównej mierze, tak jak to wynika z nazwy programu, krajów Europy Centralnej. Polska była jednym z krajów założycielskich programu.

Cele programu

Program CEEPUS skupia się na rozwijaniu współpracy między uczelniami w Europie Środkowej i Wschodniej, wspierając wymianę studentów, doktorantów i pracowników naukowych. Dąży on do promowania edukacji wyższej, kultury oraz języków regionu, co przyczynia się do kształtowania świadomości tożsamości regionalnej. Program wspiera rozwój potencjału akademickiego w regionie poprzez wymianę doświadczeń, wiedzy oraz dostęp do specjalistycznych zasobów edukacyjnych. Co roku kraje członkowskie nominują listę uniwersytetów uprawnionych do wzięcia udziału w programie. Co roku w ramach odbywających się projektów w ramach programu CEEPUS uczestniczy ponad 500 studentów i doktorantów z Polski oraz 300 pracowników z kadry akademickiej. Nasz kraj w zamian przyjmuje około 300 studentów oraz doktorantów z innych krajów oraz 200 nauczycieli akademickich.

Oferta

Program CEEPUS oferuje stypendia krótkoterminowe w ramach:

- szkół letnich i kursów,
- staży naukowych „Freemover”,
- staży naukowych w ramach Sieci Akademickich.

O wymienione wyżej stypendia mogą aplikować zarówno studenci, doktoranci, jak i pracownicy naukowci.

Kto może wziąć udział i jak?

Wszyscy studenci uczelni członkowskich CEEPUS, którzy ukończyli w pełni dwa semestry studiów mają prawo zaaplikować do programu. Wymagane jest posiadanie obywatelstwa kraju członkowskiego. Jednakże w przypadku osób, które takiego nie posiadają, ale są studentami wyżej wspomnianych uczelni,

kwalifikują się oni do wzięcia udziału w określonych przypadkach – w celu dowiedzenia się więcej informacji na ten temat powinni oni się skontaktować z właściwą osobą do spraw CEEPUS w Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej.

Programem najczęściej dotyczącym studentów z Polski jest Network Mobility. W ramach tego programu studenci mają okazję wziąć udział w wymianie w ramach Sieci Akademickich, do których należy ich macierzysta uczelnia. Przed złożeniem aplikacji na oficjalnej stronie CEEPUS, należy skontaktować się z koordynatorem danej Sieci Akademickiej, czy istnieje możliwość odbycia takiej wymiany na wybranej uczelni. Podczas składania aplikacji w tej formie wymiany nie muszą składać żadnych dokumentów do systemu, o ile są oni obywatelami kraju członkowskiego.

Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych Sieci Akademickich i oferowanych kursów można znaleźć kontaktując się z działem właściwym do spraw wymian akademickich na uczelni oraz na stronie ceepus.info.

CEEPUS to nie tylko program wymiany akademickiej – to inicjatywa, która wspiera integrację krajów Europy Środkowej i Wschodniej poprzez edukację wyższą. Jego unikalna struktura oraz cele sprawiają, że stanowi on nieocenioną wartość dla uczestników, kształcąc przyszłe pokolenia europejskich liderów naukowych i społecznych. W ten sposób CEEPUS jest idealnym przykładem udanej współpracy regionalnej w dziedzinie szkolnictwa wyższego.

Wspólny cel

Jak widać na przykładzie tych dwóch programów wymiany akademickie przybierają różne formy: od krótkoterminowych wymian i kursów do wymian trwających cały rok akademicki. Mimo różnic między poszczególnymi typami programów, mają one wspólne cele: oba programy stanowią znaczący wkład w rozwój mobilności akademickiej w Polsce, umożliwiając studentom unikalne doświadczenia edukacyjne i kształtowanie umiejętności, które przekładają się na ich przyszłą ścieżkę zawodową.

Perspektywy

Marcin Kłos

Potencjalne kierunki rozwoju mobilności studenckiej

Potencjalne kierunki rozwoju mobilności studenckiej obejmują zarówno sferę krajową, jak i zagraniczną. W kontekście mobilności krajowej istnieje ogromna szansa na rozwój programu MOST, który odgrywa kluczową rolę w umożliwianiu studentom zdobywania doświadczeń edukacyjnych na różnych uczelniach w kraju. Przewidywany rozwój tego programu może obejmować dołączenie do niego uczelni mniejszych niż obecnie uczestniczące oraz tych, które dopiero co powstały. Szczególnie istotne będzie uwzględnienie nowopowstałych uczelni w ramach programu MOST, co może znacznie poszerzyć dostępność mobilności dla studentów.

Jednym z potencjalnych kierunków rozwoju w mobilności krajowej jest również rozbudowa programów skoncentrowanych na konkretnych dziedzinach, podobnie jak w przypadku programu MOSTUM. Te programy mogą być dostosowane do nowych kierunków kształcenia oferowanych przez uczelnie, co sprzyjać będzie elastyczności w zakresie mobilności studenckiej.

Jednak istnieje też pewna luka w kontekście mobilności studenckiej, a mianowicie wygaszenie programu Akademii Artes Liberales, co stanowi stratę dla studentów zainteresowanych interdyscyplinarnymi studiami. Warto zastanowić się nad nowymi inicjatywami lub odświeżeniem programów, które mogą zapełnić tę lukę i dostarczyć studentom możliwości interdyscyplinarnego rozwoju.

W odniesieniu do mobilności zagranicznej, Erasmus+ pozostaje głównym programem funkcjonującym w Polsce. Jednak istnieje szereg innych opcji, takich jak umowy bilateralne z krajami spoza Unii Europejskiej. Rozwój tych umów

bilateralnych oraz zmiany w polityce finansowania mogą być kluczowe dla zapewnienia studentom większej różnorodności opcji wymiany zagranicznej.

Dodatkowo, program CEEPUS może również stanowić istotny kierunek rozwoju, zwłaszcza jeśli chodzi o współpracę z krajami Europy Środkowej i Wschodniej. Sojusze uczelni, takie jak 4EU+, mogą rozwijać programy wymiany wewnątrzsojuszowe, co z kolei wspierać będzie integrację międzynarodową i współpracę akademicką.

Warto kontynuować monitorowanie i rozwijanie tych kierunków, aby mobilność studencka była coraz bardziej dostępna, zróżnicowana i dostosowana do zmieniających się potrzeb edukacyjnych oraz dynamicznej rzeczywistości akademickiej. Jednocześnie istotne jest uwzględnienie aspektów jak dostępność finansowa, wsparcie dla studentów o szczególnych potrzebach oraz rozwijanie narzędzi online ułatwiających planowanie i realizację mobilności. Dążenie do równości szans i różnorodności doświadczeń edukacyjnych powinno stanowić kluczowy element rozwoju mobilności studenckiej w Polsce.

Podkreślenie znaczenia mobilności studenckiej

Mobilność studencka jako integralna część procesu internacjonalizacji szkolnictwa wyższego, stanowi niezwykle dynamiczny obszar transformacji edukacyjnej w Polsce. W ostatnich dwóch dekadach, szczególnie od momentu przystąpienia do programu Erasmus, obserwujemy wyraźny wzrost liczby studentów uczących się poza granicami swojego kraju obywatelstwa. Ten dynamiczny trend jest rezultatem szeregu czynników, które wpływają zarówno na krajobraz edukacyjny, jak i społeczny Polski.

Mobilność studencka, zwłaszcza w kontekście programu Erasmus, nie tylko przyczynia się do wzrostu prestiżu polskich uczelni, ale również stymuluje wymianę kulturową i akademicką. Studenci międzynarodowi, którzy wybierają Polskę jako miejsce nauki, wnoszą nie tylko swoje doświadczenia, ale również różnorodność perspektyw, co przyczynia się do bogactwa środowiska akademickiego.

Polskie uczelnie, korzystając z programów mobilności studenckiej, doświadczają także korzyści finansowych, wynikających z opłat za studia oraz wzrostu zainteresowania międzynarodowymi studentami. Jednakże, wraz z tymi pozytywnymi aspektami, pojawiają się również wyzwania, takie jak konieczność zapewnienia wysokiej jakości edukacji dla międzynarodowych studentów.

Rozwój nowoczesnych form dostarczania edukacji, takich jak zdalne nauczanie czy kampusy za granicą, dodatkowo kształtuje oblicze mobilności studenckiej. To także wymaga elastyczności w podejściu do kształcenia i integracji studentów międzynarodowych z lokalnym środowiskiem akademickim.

W kontekście Polski, rosnąca liczba międzynarodowych studentów stanowi nie tylko szansę na zwiększenie dywersyfikacji w szkolnictwie wyższym, ale także na kreowanie globalnych liderów, którzy mogą przyczynić się do innowacyjności i rozwoju społecznego. Jednakże, aby to osiągnąć, niezbędne jest efektywne zarządzanie procesem internacjonalizacji, obejmujące przemyślane regulacje dotyczące jakości kształcenia, uznawania kwalifikacji oraz integracji międzynarodowych studentów z lokalnym środowiskiem akademickim.

W tym kontekście, Polska staje przed wyzwaniem dostosowania się do nowoczesnych tendencji w szkolnictwie wyższym, zachowując równocześnie wysokie standardy edukacyjne. Wsparcie mobilności studenckiej, zarówno ze strony rządu, jak i instytucji edukacyjnych, staje się kluczowym elementem strategii kształcenia na przyszłość, dążącej do globalnej doskonałości akademickiej i społecznej.

Bibliografia

1. López-Duarte, Cristina & Maley, Jane & Vidal-Suárez, Marta. (2021). Main challenges to international student mobility in the European arena. *Scientometrics*. 126. 10.1007/s11192-021-04155-y.
2. <https://education.ec.europa.eu/pl/education-levels/higher-education/inclusive-and-connected-higher-education/mobility-and-cooperation>
3. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/94d97f5c-7ae2-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en>
4. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/13031399-9fd4-11e5-8781-01aa75ed71a1>
5. Student mobility in higher education: A mass movement requiring significant involvement from student affairs and services https://www.researchgate.net/publication/342520774_Student_Mobility_in_Higher_Education_A_Mass_Movement_Requiring_Significant_Involvement_from_Student_Affairs_and_Services#:~:text=,of%20attracting%20talent%20and]
6. <https://www.iesalc.unesco.org/en/2021/01/20/about-virtual-student-mobility-in-higher-education/#:~:text=,a%20fully%20ICT%20support>
7. https://issuu.com/frse/docs/erasmus_impact_study_pl
8. https://erasmusplus.org.pl/brepo/panel_repo_files/2022/11/23/yekale/erasmusprogramme-guide2023-pl.pdf
9. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/about-erasmus/history-funding-and-future#intro>
10. <https://education.ec.europa.eu/pl/education-levels/higher-education/inclusive-and-connected-higher-education/mobility-and-cooperation>

Bibliografia

11. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2186>
12. <https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10792/YCEE-2020--06--Pandemia--Povstyn.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
13. https://www.ihnpan.pl/wp-content/uploads/2017/03/a2Kwartalnik_1_2015.pdf
14. <https://www.daad.de/en/the-daad/>
15. <https://2014-2020.erasmusplus.org.pl/strony-informacyjne/informacje-o-programie/>
16. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/proces-bolonski>
17. Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, artykuł naukowy pod tytułem „Mobilność jako determinanta rozwoju europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego” mgr Katarzyna Dorota Kopeć
18. Artykuł naukowy pod tytułem „Doświadczenie mobilności w programie Erasmus a szanse na rynku pracy. Przegląd Międzynarodowych raportów” Anna Marianowska. ISSN 1230-929 X.
19. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=855700>
20. <https://us.fulbrightonline.org/about/fulbright-us-student-program>
21. <https://nawa.gov.pl/studenci/studenci-polscy>
22. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/pl/opportunities/opportunities-for-individuals/students/studying-abroad>

Zadanie publiczne współfinansowane ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki
otrzymanych w 2023 r. w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na
rzecz środowiska akademickiego”

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

Ministerstwo
Edukacji i Nauki